

Izhaja vsak četrtek
in velja s poštnino vred
in v Mariboru s pošilja-
njem na dom
za celo leto 3 glid. — kr.
„ pol leta 1 „ 60 „
„ četrť leta — „ 80 „
Naročnina se pošilja
opravništvu v stolnem
farovžu.

Deležniki tisk. društva
dobivajo list brez po-
sebne naročnine.

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Posamesne liste
prodaja knjigar Novak
na velikem trgu
po 5 kr. — Rokopisi
se ne vračajo, nepla-
čani listi se ne spre-
jemajo. —

Za oznanila se pla-
čuje od navadne vrsti-
ce, če se natisne en-
krat, 8 kr., dvakrat 12
kr., trikrat 16 kr.

Štajerski dež. zbor.

XIV. seja 10. okt. Poslanec Seidl vpraša vlado, kedaj da misli takse za štolo urediti. Ker je velik prijatelj posebno slovenske duhovšine, mu vlada vse prepočasi dela, češ, da bi se že bila morala s škofi porazumeti, kakor tudi zahteva postava od 7. maja 1874. — Poglavitna stvar bila je v tej seji obravnava zastran reguliranja Mure po vladnem predlogu. Ker smo v poročilu VI. seje, v kateri je bil načrt postave dež. zboru predložen, ob kratkem vse povedali in se pri sklepanju nič bistvenega ni premenilo, zavračamo bralca na poročilo o VI. seji. Tukaj naj dostavimo, da se ima po postavi (§. 3.) pri razdelitvi desetinke letnih stroškov na okraje in srenje gledati na to, v katerem okraju alj v kateri srenji da bo več dela in bo toraj tudi okraju ali srenji več koristi iz reguliranja prihajalo. V razmeri dela in koristi spada tudi večja svota na dotične okraje in srenje, kar imajo zvedenci določiti. — Sprejeti ste bile tudi dve resoluciji k tej postavi: 1. vlado pripraviti, da bi se reguliranje prej kot v 20 letih dovršilo; 2. da se vlada za reguliranje levega pobrežja z ogersko vlado pogodi.

Po nasvetu posebnega odbora sklene zbor, da se zastran stroškov sovražnega napada l. 1809 adresa do svetlega cesarja odpravi, v kateri se prosi, da naj finanč. ministerstvu ukažejo, z dež. odborom vnovič v dogovor stopiti in stvar dognati. Potem se dovoli več postavkov letnega proračuna.

XV. seja 12. okt. Poslanec Reuter vpraša vlado zastran druge višje sodnije za spodnje Štajersko v Mariboru. Da se ustanovi, je gotovo, kedaj pa, še zdaj ni znano. — Dr. Dominkuš stavi do vlade vprašanje zastran ponemčevanja slovenskih šol. Opiral se je g. poslanec posebno na učni načrt obsegajoč „določbe o nemškem jeziku na nenemških narodnih šolah“ po Štajerskem, ki ga je dež. šol. nadzornik g. Rožek

letos m. septembra izročil deželni učiteljski skupščini v Gradcu. Iz tega načrta izpeljuje g. poslanec po vsej pravici odločni namen dež. šol. gospodske, slovensko šolo popolnem ponemčiti, vrh tega pa toliko zahteva od učiteljev in učencev, da bi po tem načrtu učitelji morali naravnoč poduk v narodnem jeziku opustiti, da postavljeni namen v nemščini dosežejo, — se ve da le komaj na pol! — Po tem načrtu so naše narodne šole naenkrat potisnjene v dobo pred letom 1848, kajti poglaviti namen vsega šolanja bi zopet bil: nemščina, ktere bi se naj otroci naučili, kolikor le mogoče; materinščina služi le za — metlo, da se nemščini v šolah vsi napotki odstranijo. Dr. Dominkuš toraj vpraša vlado: Hoče-li visoka vlada te določbe o nemščini v nenemških šolah na Štajerskem zvrševati? 2. Ali se po vladinih mislih te določbe skladajo z določbami člena XIX. ustava od 21. dec. 1861 o splošnih gravicah občanov? — Odgovor na to v eni poslednjih sej je bil, da vlada narodnosti noče krivice delati, da šol ne ponemčuje (?), da le dela, kar je prav itd. (V pojasnjenje še dostavljamo iz „Slov. Učitelja“ to-le: Odbor učiteljske skupščine v Gradcu ni mogel vladnega načrta za podlago svojih posvetovanj sprejeti, ampak je izdelal druge določbe, katerim služi za ravnilo: slovenščina učni jezik, nemščina (v višjih oddelkih) učni predmet ali tvarina. Proti tem določbam pa govori g. Robič, okr. šolski nadzornik v Mariboru in — padejo z 2 glasova večine. Stvar je zdaj pri okr. svetih, in če nas pametni narodni učitelji nadloge ne rešijo, postanejo ljudske šole — ponemčevališča brez vse učne vrednosti!)

Predlog fin. odseka o vravnjanji plačil in službinih doklad za deželne uradnike se sprejme z dostavkom, da so naj koncipisti 2. vrste enako postavljeni s koncipisti 1. vrste. Sprejme se tudi statut pokojninskega fonda za dež. uradnike.

Za šolske potrebe je postavljeno v proračunu 848.000 glid., dohodkov ima biti 437.660

gld., toraj prevzame dež. blagajnica 410.340 gld. — Da se pomanjkanju učiteljev v okom pride, se sprejme predlog, da se naj na gornjem Štajerskem tudi pripravnica ustanovi; dež. predsednik dostavi, da se s tem tudi minister nauka strinja in je stvar že napeljana.

Zdaj pride na vrsto najvažnejša stvar: preuredba srenjske postave. V odborovem imenu poročal je pl. Čok, vlado je zastopal svetovalec namestnija g. žl. Kallina. Poročevalec izreče, da odbor po natančnem posvetovanju (in posvetil mu je najbolj g. Herman) ne more priporočati načrta nove srenjske postave, kakor ga je dež. odbor izdelal in dež. zbor v pretres odboru izročil. Sploh ni zdaj pravi čas, skleniti novo srenjsko postavo, ker so misli o njeni preuredbi, o sredstvih in potih njenega izvrševanja tako različne, in vsaka stranka s svojo mislijo tako tišči, da ni upati, ka bi ktera kaj popustila in se udala pri sklepanju. — Skoro vsi srenjski zastopi so se izrekli proti vpeljevanju upravnih srenj (Verwaltungs-Gemeinden), v družih rečeh so si pa tako navskriž misli, da ni mogoče prav spoznati, v čem da bi se naj srenjska postava preuredila. Odbor toraj ne more druga, kakor da nasvetuje za zdaj dostavek k postavi, po katerem se spremeni tek inštancije v krajnih policijskih zadevah.

Po Hermanovem predlogu se sklene, da se predpoldne rešijo dotične peticije, popoldne pa začne razgovor o tej stvari. S tem seja preneha do 4. ure popoldne. (Kakor je veselo, da je mnogo slov. srenj dotično prošnjo, v „Gosp.“ razglašeno, podpisalo in dež. odboru poslalo, tako je bilo napakačno, da so v nekterih srenjah peticijo nekoliko spremenili. V tacih rečeh treba složnosti in „Gosp.“ ni po svojih mislih peticije narisal, marveč po natančem preišljevanju tega, kar mislijo najbolj zvedeni, za blagor srenj najbolj vneti gosposdije, kakor Herman, žl. Kaiserfeld in drugi. Bodite toraj prepričani, da smo in vam bodemo vselej le to nasvetovali, kar je pravo in koristno. Vredn.)

Nadaljuje se 15. seja 12. okt. na večer. V občni debati poprime prvi besedo g. Herman. Jedro njegovega prelepega, globoko preišljenega in z bodečimi dovtipi zasoljenega govora je, da izvrševanje krajne policije ne spada v srenjsko nego v državno upravo. Tako je bilo do leta 1864, ko so okrajne gosposke tudi policijo v srenjah po svojih organih, posebno po žandarmeriji, izvrševale ter je bil red in mir. Leta 1864 so se pa naenkrat policijski posli pod lepo donečim imenom „samouprave“ ali „avtonomije“ gosposkam vzeli in naložili srenjam, ki niso na to ne pripravljene, ne podučene in ne vredjene bile, sredstva za izvrševanje policije so pa — pri političnih gosposkah ostale! Vse bi si bile morale srenje same priskrbeti; ker pa ni

šlo in tudi iti ni moglo, izumila se je pravlica o „neživetnosti“ srenj, ter so že bile nekterokrat v nevarnosti, v kazen za to zgubiti svojo samoupravo. — Žandarmeriji so roke zvezane, ker imajo srenje same za varnost skrbeti; toraj bi moral žandarm tata še le pri županu zatožiti, in ta ga sme s svojim policajem zgrabiti, če se namreč tatu tako dolgo čakati poljubi. — Tudi okr. zastopi ne morejo pomagati, ker imajo sicer svojo „samoupravo“, so pa tudi kakor srenje vojaci brez orožja. Pri tej priliki dokazuje Herman, da so silni stroški, ki jih okr. zastopi stanejo, tako rekoč zavržen denar. Za leto 1874 znašajo stroški vseh okr. zastopov na Štajerskem 1 milijon in 16.165 gld.! Uprava sama stane 39.305 gld., za policijo je postavljenih 25.588 gld., za razne stroške še navrh: 92.768 gld. Za graškim ima največ stroška šent-lenarški okraj, namreč 49.320 gld., potem ptujski: 45.400 gld. in mariborski: 40.720 gld. V šent-lenarškem okraju je samo za ceste v račun postavljenih 41.000 gld., od vsega zneska pa pride na vsacega človeka (okraja šteje samo 17.000 duš) 3 gld. okrajnega davka, kar je grozno! Tudi za prebivalstvo ptujškega okraja je okrajna šibra vse previsoka, kajti so ljudje bolj ubogi, in ker se nihče za gmotno stanje kmeta ne briga, gre drug za drugim od svoje kmetije! (In vendar v Ptuju in obližju vse „mladoslovencev“ gomezi! Vredn.) Iz tega pa — pravi Herman — sledi, da so okr. zastopi sami najbolj potrebni, da jih vlada nadzoruje, kajti velik del denarja, ki ga potrošijo, je prav zgubljena stvar!

Tudi okr. gosposke ne morejo srenjam pomagati, ker so preobširne ter ne morejo pregledavati srenj, vrh tega so tudi s pisarijami preobložene in morajo ustav čuvati proti „klerikalnim agitacijam!“

Potem kaže, kako da dvojna deželna oblast: namestnija in deželni odbor druga drugo overate in dvojnih stroškov prizadevate; deželna uprava stane na leto 200.000 gld., in ravno toliko za iste službe vladna uprava. —

(Kar g. Herman na dalje o sedanjem šolskem stanju govori, je skoz in skoz resnično; vsaj že tudi patroni novih šolskih naprav z glavami skimavajo, rekoč: Šola gre strašno naglo — rakovo pot! Eden neslovenskih marib. poslancev, ki je letos svojega sina v gimnazijo dal, se je bridko pritoževal, kako malo da nemški fant pravilne nemščine v pismu ume. Otroci se ničesar temeljitega več ne naučijo — to je splošna pritožba, in v „Marbg. Ztg.“ smeši neki stari učitelj sedanje pedagoge s svojo „staro“ učbo, pri ktere je stokrat več dosegel kakor se doseže zdaj z vsemi „kunšti“, po kterih se večidel le zlati čas v šoli trati.)

Ni toraj čuditi — sklepa Herman — da pri mnogovrstnih deželnih in cesarskih oblastnijah, pri toliki zmesi posvetovalnih skupščin in izvrševal-

nih organov upravna mašina tako težko in počasi dela, še celó zastaja; da javna varnost peša, nezadovoljnost narašča, ljudstvo pa če dalje bolj obožava in zanikerno postaja ter pada v neko vnemarnost, pri kateri tudi državi na korist več ni. Pri vsem tem pa vlada — roke križem drži! Zastran prevažnih srenjskih zadev nema vlada druge želje in ne ve nič boljšega predlagati, kakor da se za preskrbljevanje krajne policije upravne srenje napravijo, češ, da bi polit. gospôške s toliko srenjami ne imele opraviti in se brigale za svoje višje náloge, in da se ne razdere zopet upravna sostava! . . . Obžalovati moram, reče Herman, da ne gleda visoka vlada pri tem na svojo dolžnost in na korist ljudstva, ampak le na svojo tožljivost (Bequemlichkeit); kajti o tem vendar ni dvomiti, da krajna policija ni in biti ne more srenjska stvar, ampak je dolžnost države. Iz te tožljivosti menda tudi prihaja, da se vlada navadno ustavlja ločenju srenj, ki so umetno združene bile. — Dokler se politična uprava ne premeni, se tudi srenjske zadeve k boljemu obrniti ne morejo. Ko bi bil ob svojem času obveljal Hohenwartov predlog, ko je hotel osnovanje pol. gosposk deželnim zborom prepustiti, katerim ta stvar tudi pripada, bi se bili že zdavno po svojih razmerah in potrebah vredili.

Da se vsa politična uprava tako preuredi, da bodo mogle gospôške v srenjah zvrševati krajno policijo, terja posebna resolucija, katero Herman tako-le razlaga: Treba pred vsem prave dež. samouprave, da se vlada ne vtika v deželne razmere, potem pa manjših okrajnih gosposk na več krajih, ki bodo imele politično kakor sodnijsko oblast. Poleg njih naj bodo za gospodarske zadeve okr. zastopi, katerim pomaga okr. gosposka sklepe zvrševati. Pod okr. gosposko so katastroalne kot samostalne krajne srenje, ki se pečajo s svojo lastno upravo in pomagajo okrajni gosposki v rečeh, spadajočih v javno upravo (n. pr. policija), gosposka jih pa naj v tem podučuje in podpira. Nad okr. gosposkami so okrožne oblastnije (Kreisbehörden), katerim stojé na strani okrožni zastopi, izvoljeni izmed okrajnih zastopov, ki delajo v svojem področju tako kakor okr. zastopi. — Na čelu pa stoji — v smislu oktoberske diplome — ena sama deželna vlada, ki je le deželnemu zboru odgovorna, toraj zares avtonomna, ter opravlja vse, kar pripada zdaj dvem oblastnijam: deželnemu odboru in deželni ces. vladi. Svobodna deželna vlada imenuje vse uradnike, gospodarji z dež. premoženjem, oddaje vsako leto državi, kar državi pripada, vse drugo pa obrača deželi na korist.

Tu imate — je končal g. Herman — priprosto, cenó in krepko deželno upravo, ki je primerna željam, potrebam in zgodovinskim pomnjenjem ljudstva, ki pripušča tudi dovolj svobodnega

gibanja. Tako samostalno dež. vlado ima sednja Hrvatska, enake si želé tudi druge dežele.

Brandstetter in Seidl sta pobijala odsekove predloge. Seidl je posebno poudarjal, da bi „glavne srenje“ (Hauptgemeinden) vsem zlegom v okom prišle, da pa on nema več upanja, da bi v dež. zboru — iz te moke bilo kedaj kruha! — Schmitt z Marenberga govoril je celó pametno v Hermanovem smislu. Ravno tako Hammer-Purgstall; nasprotovali pa so: dr. Rechbauer, Reuter, baron Rast. Poročevalev Čok pa krepko zagovarja odsekove predloge, ki se tudi vsi z večino glasov sprejmó, in sicer resolucija do vlade: da se vsa javna uprava predelati mora, ker sicer ni mogoče, srenjskih zadev vrediti; potem dva dostavka k sedanji srenjski postavi: 1. da se proti naredbam v policijskih zadevah, ki prihajajo po §. 31. srenjskega reda od srenjskega odbora, kakor tudi 2. proti onim naredbam, ki prihajajo v policijskih zadevah od župana, pritožbe oglašajo pri politični gosposki, ki po zaslišanju župana odloči. Pritožbe se morajo v 14 dneh potem, ko so naredbe strankam do znanja prišle, županu izročiti, ki jih potem pol. gosposki odda. —

In čemu to? V ta namen, da bodo pol. gosposke bolj pazile na to, kar se v srenjah godi; iz druge strani se pa prepričale, da v svoji sedanji sostavi ne sodijo za to, ter se bo tako samo po sebi zgoditi moralo to, kar resolucija zahteva.

Za resolucijo in za dostavka so glasovali vsi konservativni Nemci, izmed slovenskih poslancev pa le Herman in Schmitt; proti so glasovali trije mladoslovenci: dr. Dominkuš, dr. Srnec in dr. Vošnjak, z njimi tudi Šnidržič in Brandstetter, Seidl, Neckerman, Rast in „mladi“ nemški liberalci, med katerimi je tudi bil sicer zmerni Kelersperg. — Resolucija je bila sprejeta z 28 proti 22, prvi dostavek s 25 proti 22, drugi pa s 30 proti 23 glasom. Z našo stranko so v tej reči glasovali tudi: Carneri, Hackelberg, H.-Purgstall, oba Kaiserfelda, Lohninger, prof. Michl, svètnik dež. vlade Neupauer itd.

Na koncu bodi hvala izrečena vsem slovenskim občinam, ki so nas poslušale in deželnemu odboru peticije poslale. Tako je prav! Kdor se dan denešnji za pravično stvar ne oglašá in ne poteza, ni pravi državljan, in tisti še najmanj, ki ničesar ne berejo in so toraj nevedneži v najvažnejših stvareh. Nevednost je največ kriva, da se srenjske homatije tako dolgo motajo!

Gospodarske stvari.

Setev za klajo.

„Ktero travno ali deteljno seme bi bilo najbolje na dobre njive sejati ra-

zun lucernske? — tako nas vprašuje posestnik in naročnik F. M. na Vranskem. V naslednjem najdete obširen odgovor, ki utegne tudi drugim ustrezati. Znana je domača ali štajerska detelja; razun te se pa še priporoča turška ali sladka detelja (*Esparsette*), žolta detelja (*Steinklee*), potem senokošna, belo cvetoča detelja holandska, posebno pa nova švedska detelja, ktera vsako zimo pretrpi, več izda ko navadna štajerska, in tudi bolj mehko klajo daje od prejšnje.

Poleg detelje pa nič boljšega ni, kakor grahorica ali grašica (*Wicke*, *vicia*) in pa oves, vsacega polovica. To daje obilo najboljše in rane klaje. Kosi se pa, preden začne oves v klasje iti. Ko je njiva pokošena, se pusti strnišče do jeseni, ko se podorje in na njive pšenica vseje, kterej ni treba pri dobri zemlji nobenega gnoja več, ker ga daje dovolj strnišče od prejšnje klaje. — Vsem gospodarjem, ki vedó ceniti veliko vrednost živinoreje, to klajo prav živo priporočamo. Med travnimi semeni se pa za razna zemljišča priporočajo razna semena. Najbolj se hvalijo sledeča: Divji oves ali paholka (*französisches Raigras*, *Avena elatior*); travna ljuljka (*englisches Raigras*, *Lola perennis*) in domača in laška ljuljka; nadalje: pasji rep (*Timotheusgras*, *Phleum pratense*), volnata paholka ali medena trava (*Honiggras*, *Holcus lanatus*), ki na suh in vlažnih zemljiščih prav dobro stori. Posebno dobro v to služi, da se ž njo pešnata zemlja strdi in daje dobro klajo za vsakero živino. Lisičji rep (*Wiesenfuchsschwanz*, *Alopecurus pratensis*) da na močnem, srednje dobrem zemljišču rane in obilno redivne in vse priporočitve vredne klaje. Pasja trava (*Knauelgras*, *Dactylis glomerata*) se najboljše obnese na teški ilovnati zemlji in daje obilno vsaki živini, najbolj pa konjem priležne klaje. Mohar, kaj izdatna, za konje in krave jednako dobra klaja, stori najlepše na vlažnih, pa tudi na bolj suhotnih njivah ne odreče. Dišeča trava ali vonjavka (*Buchgras*, *Anthoxanthum odoratum*) daje senu znani lepi duh in se z drugimi travnimi semeni pomešana seje. Kostreva ali bilnica vseh sort kakor: Visoka (*Festuca*) se prilega mastnim, zmerno vlažnim njivam, manina (*Mannschwingel*, *Aira*) daje visoko, sladko, zelo gosto travo in se priporoča pred vsem mokrotnim tlam; r u d e č a (*rother Schwingel*, *Glyceria fluitans*) ljubi hribe in suhotne visočine in daje klajo vsaki živine priležno. Trava latovka (*Schmalblättrige Risper*, *Poa nemoralis*) ne daje samo prav izdatne klaje, ampak nareja tudi prav lepo tratnico, posebno v senci pod drevjem. Strašnica ali sladki janež, (*Pimpinelle*, *Pimpinella saxifraga*) ostaja še skoz zimo zelena, prenaša najhujši mraz in se posebno priporoča za ovčjo klajo. Fiorinka (*Fioringras*, *Agrostis stolonisera*) daje najobilnejšo travo, prestvarja sčasoma tudi slabo

močvirnato zemljišče v trdno zemljo, je sploh z vsako zemljo zadovoljna in daje obilno redivnega sená za krave in ovce. Rumeni oves (*Goldhafer*, *Avena flavescens*) se priporoča za težko in lahko zemljo. Ostrica (*Rasenschwiele*, *Aira cespitosa*) je izdatna trava posebno na senčnatih senožetih med gozdi. Šopulja (*Windhalmgras*, *Agrostis alba*) bela, nizka, nježnja trava, stori na vlažni in suhotni zemlji in prežene sčasoma vse mahovje. Strdivka (*Perlgras*, *Melica cerulea*) izvrstna ovčja krma, ima rada bolj vlažno zemljo. Perenica ali pisana trava (*Straussgras*, *Agrostis capilaris*), je dobra klajna trava za vsako živino in se najbolj obnese na suhi pešnati zemlji. Reženka tudi solzice Device Marije imenovana (*Zittergras*, *Briza media*) raste na vsaki zemlji in daje posebno dobro klajo za ovce in govejo živino.

Iz navedenega se da posneti, katero seme je dobrim njivam najbolj priležno. Seme se dobiva ali vsako za se ali pa v primerni smesi pri kupcih z semeni; med njimi nam je znan g. P. Anišič v Zagrebu, Ilica št. 768 k „modri krogli“, kterege semenski cenik se po obilnosti semen in tudi po zmerni ceni priporoča.

Sadna drevesa za jesensko presajanje na prodaj.

Skušeni sadjerejci trdijo, da je jesensko presajanje sadnih dreves bolj priporočanja vredno od spomladanskega. Korenine imajo namreč skoz zimo čas lepo v prst se vleči in drevesca lahko že brž spomladi začno poganjati, v tem ko spomladi zasajena drevesa toliko pozneje poganjajo ter so za jesenskimi nasadi skoro za pol leta nazaj, lahko pa tudi usahnejo, če vročina prehudo pritiska, preden so se koreninice dobro vredile in vtrdile. Ne pozabimo tudi, koliko redilnih moči dobiva drevesce jeseni zasajeno proti spomladi, ko začenja sneg kopneti in zemljo napajati. —

Kdor želi raznih 4—5letnih požlahtnijeh drevesc. jablan (mašancikov, rajnet i. dr. več), hrušek, češenj, višenj, posebno pa lepih 7—8 črevljev visokih orehov, debelega mehkoluščinastega sada (drevesce od 30—50 kr.), naj se blagovoli obrniti do opravištva „Slov. Gospodarja“, ki bode brž gospodu sadjerejcu naročilo na znanje dalo.

Gospodarske skušnje.

Pravi čas gnojnico voziti na ozimino je ob deževnem vremenu sploh in po zimi, kadar ob južnem vetru sneg kopneti začne. Ob mrazu in na zamrznjeno zemljo gnojnico voziti, več škoduje kakor pa koristi. Treba je tudi, da je gnojnica v poletnem času že povrela; nova, nepovrela ne velja nič. Silno obžalovati je, da večina kmetov velike vrednosti gnojnice ne pozna, kar se vidi iz tega, da malo kje zidano

gnojno jamo zapaziš, pač pa steze, po katerih se gnojnica, najboljša hrana za zemljo in zelišča, izpod gnojnih kupov odceja in — pogublja.

Velika vrednost lipovega drevesa.

Slovenska lipa ni le veličastno, krasno drevo, ki daje mehke, bel les strugarjem in kiporezcem, ličeje vrtnarjem in listja kmetovalcem, ampak podaja tudi marljivim bučelicam paše v taki obliči in dobroti, kakor razun ajde nobena druga rastlina ne. V enem oziru pa ajdo dalječ še presega, namreč med na lipi nabran je posebna okusa in tolike čistote, da lipovemu medu v trgovini pred vsakim drugim prednost dajejo. Toda lipa ima še tudi to dobro lastnost, da spomladi ravno takrat začne cvesti, ko so večidel že vse druge spomladanske rastline ocvetele, namreč meseca junija in dostikrat še le julija. Tedaj podaljša spomladansko pašo za dobra dva tjedna. O tem času ni v naših krajih nobene medunosne rastline, na kateri bi bučele kaj prida paše dobivale, kakor ravno na lipi. Toraj lipo svojim slovenskim bralcem prav vroče priporočamo, naj jo zasajajo, kjer koli je za njo kaj prostora. Posebno pa naj te besede veljajo slovenskim bučelarjem, katerim bode to, našim staroslovenskim praočetom sveto drevo, bodi si na dvoriščih ali ob potih nasajeno, gotovo mali trud obilo povračalo.

J. M.

Državni zbor.

Dné 20. t. m. se je zopet začel dr. zbor. Finančni minister je razveselil zbornice s tem, da je brž v začetku predložil drž. proračun za leto 1875. Manj vesele bodo dežeje, kajti ima drž. blagajnica za prihodnje leto najmanje za 12 milijonov in 352.857 gld. primanjkljaja! Državni stroški so postavljeni za 381 mil. in 782.551 gld., za poldrugi milijon manj od letos, ker bo tudi drugo leto veliko manj državnih dohodkov od letos. Ti so preračunjeni za 369 mil. in 429.694 fl., skoro za 14 mil. manj od letos. In še ti dohodki visé v zraku, ker je letina v mnogo krajih dosti slaba. — Obresti za drž. dolg znašajo za to plot države: 80 mil. in 621.491 gld. Fin. minister se tolaži s tem, da bo vravnanje davka ravnotežje zravnilo, to se pravi, da se bo še več davka naložilo.

Res se je predložila nova dačna postava, ki določuje davek od poslopij, ki so še brez davka bile. Na vrsto pridejo po tej postavi tudi stanovanja duhovnikov in kloštri ter so le uradne prostorije davka proste. Pri družih poslopijih, kakor so knjižnice, muzeji, javne šole itd. so pustili veljati ravnilo, da, kar dohodka ne donša, tudi davku podvrženo biti ne more.

Prva stvar na dnevnem redu bil je predlog Seidlov, da se pri nesrečah davki odpisujejo. Se sprejme in izroči odboru za dačne zadeve. —

Poslanec Schöffel, kterege dunajska dež. sodnija iz drž. zbora v sodnijsko preiskavo kliče, je v isti seji vprašal ministra poljedelstva, ali ga je volja predložiti postavo, ki bi uredila gozdno policijo, da se pokončevanju gozdov v okno pride? — Poslanec dr. Promberger s tovariši terja, da se izdela službin red za uradnike ter nehalo dozdanji lastnostni izkazi (Qualifikationstabellen), ki značajnim uradnikom sitnobe delajo in so le na korist manj značajnim, ki se svojim predstojnikom prilizujejo, da višej splezajo. Z navdušenjem sprejeto in odboru v pretres izročeno. (Dobro bi bilo, ko bi se tudi v cerkvenih krogih našel kakí dr. Promberger).

Poslanec Göllicherich s tovariši je vprašal vlado, bode li v prihodnje opustila sklicevanje dež. brambovecev k vojaškim vajam ob času žetve?

Dr. Kronawetter s tovariši je predlagal in zbornica je predlog sprejela, da se namreč pregleda postava zastran zborovanja in društev, ker dosedanja skušnja uči, da pol. gospôske mnogokrat samovoljno v teh rečeh postopajo.

Sklepa se o novi pokojninski postavi za vojaštvo. —

Dopisi.

Iz Gradca 24. okt. Danes se je razsodba zoper drja. H. Taušinskega in nja zatožene tovariše proglasila. Taušinski, nekdanji profesor na mariborski gimnaziji, se je z nekterimi zlasti delalci skrivaj zavezal, zboroval in svoje neverške zmote trosil s tem namenom, da bi se zdajni državni red podkopal in država vse drugo lice dobila. Ker pa je vsako tako postopanje tajnih zaveznikov zoperpostavno, in ker se je pri tej priliki posebno sv. kat. vera zasmehovala in zasramovala, so omenjene skrivne zborovalce pred sodnijo poklicali, Taušinskega že pred 4 meseci v preiskavo djali in danes obsodili. — Rzsodba se glasi: dr. H. Taušinski se zavoljo razžaljenja cerkve od države pripoznane in zavoljo skrivne zaveze obsodi na 4 mesece ojstre ječe z enkratnim postom. Ednega zaveznikov je ista kazen zadela, druge manjša, vsakega po zasluženju.

Iz Kozjanskega okraja. (Letina.) Vašej želji, izrečenej v 43. številki „Gospodarja“ gledé vinske letine, prav rad vstrežem, da si je težko pri nerednosti letošnjega leta sploh o pridelku govoriti. Skoro vsak hribček namreč je drugače obrodil. Pri vsem tem smem vendar trditi, da se je v Kozjanskem okraju poprek trgatva dobro obnesla.

Nizke gorice so povsod zavolj mraza mnogo trpele; na Polju, v Bučkih goricah in v nižjem Virštanju se ni polovica truda splačala. — Srednje gorice so ostale pri lanskem; tu nekaj več, tam nekaj manj. Semkaj spadajo po večini gorice Virštanjske, Pilštanjske, Kozjanske itd. Vinogradi pak, ki ležijo visoko in za vetrom, so prav mnogo

obrodili. Najti je pri nas dosti hiš, ki niso v šestih letih toliko vina dobile, ko samo letos.

Ker je bil september prav ugoden, je tudi upati, da bo kapljica dobra, gotovo boljša od lanske. — Cena se suča okoli 5 fl. vedrc. Šentpetrsko vino bo gotovo dražje, Virštanjsko ceneje. Vsekako bi se splečal trud vinskim kupcem, ko bi se podali v naš sicer oddaljen kraj po vina.

V Kozjem na primer je na prodaj mnogo dobrega vina; ubogo zadolženo ljudstvo bi ga prav rado oddalo, pa tujih kupcev ni, domači pa se nočejo prenagliiti.

Iz celjskega okraja. (Vinski in poljski pridelek.) Okoli Celja, Vojnika, Dobrne, Novecerkve in Frankolovega so le nekteri vinogradniki več pridelali kakor lani, večina pa manj, ker je trojna uima: mraz, smod in toča desetino letos pobrala. Polovnjak se ceni 30—40 gld., pa kupcev je malo, ker se je z Ogerskega dobre kaplje obilno in po ceni nadjati.

Za vsakdanji živež se je — hvala Bogu — pri nas vsega precej obilno pridelalo, le za denar bo huda, ker še to, kar ima kmet za prodati, prave cene nema.

Od zgornje Pesnice 25. okt. (Vinska letina.) Trgatev je tukaj sploh dokončana, vreme je bilo vseskozi lepo, vinska letina je pa ena najslabših, kar pomnimo. Pridelalo se je sploh na oralu komaj za eden polovnjak. Kar dobroto zadeva, bo tudi slabeje vino od lanskega, meri namreč 15—16 stopinj sladkora, lani pa 16—17. Cena mu je okoli 80 gld. štrtinjak, pa kupcev ni, tako da marsikter zdihuje, ki bi svojo malenkost rad prodal, ker je za denarje silno trdo. Rani mraz, (26. in 27. t. m. na oknu — 1) zopet nič dobrega ne obeta za prihodnje leto, tako ljudje sploh govorijo; dobro bi menda bilo, da bi saj brajde se v jesen obrezale, dobro pokrile in zavile.

Od zgornje sv. Kungerte 25. okt. (N o v z v o n.) Veliki zvon nam je bil lani na dušno nekoliko napoknil, letos pa 2. febr. je celó počil. Zvonenje je bilo neprijetno in zamolklo, zato občna žalost in zdihovanje. Kako veselje je toraj prešnilo vsakega farmana srce, ko se je preteklo nedeljo 18. t. m. novo preliti zvon iz visoke line jarno in milo zglasil in na novo oživljen farmane veselo pozdravil! Prelil ga je g. Dencl, zvonar v Mariboru; pred je bil težek 14 cent. 30 funt., zdaj pa tehta 17 cent. 40 funt. Svojega mojstra časti, ker ima prav jarn in čist glas. Kupili so ta zvon farmani l. 1841, sedaj ga je dala cerkva na svoje stroške preliti in povekšati; blagoslovili so ga v Mariboru 17. t. m. stolni prošt, prečast. gosp. Sorčič. Drugi dan se je zbralo veliko ljudstva od vseh krajev, ter je bil zvon z lehkoto in brez vse nevarnosti in nezgode obešen.

Iz Cerkovec 26. okt. (Pobalinska razbrzdanost in divjost.) V Cerkovec, znanem kraju ubijavcev in ponočnjakov, se je preteklo nedeljo 25. t. m. strašno hudodelstvo zgodilo.

Namesto k večernicam se podajo malopridnih starišev sinovi v krčmo. Imeli so, kakor je že od nekedaj v tej fari navada, sè seboj morivno orožje. Proti večeru se med seboj stepejo ter se začnó z noži klati, z vilami in sekirami pobijati. Malopridnežev eden udari drugega z sekiró po glavi, mu jo razplati, da se možgani razletijo. Ranjeni hitro potem svojo dušo izdahne. Bil je, kakor se čuje, tudi malopridnež, sin slabega, zapravljivega očeta in že večkrat v takih pobjih. Kakor živel, je tudi umrl. Nesrečnež je že božjo sodbo prestal, morilce njegove pa čaka zaslužena kazen. Še več drugih je ranjenih, pa ne tako nevarno. Svoje dni je cerkovška fara dobro slovela in je bila tudi srečna. Sedaj je vsako leto nesrečna po ognji in toči ter se vsako leto godijo pobji. To je sad slabih starišev, njih brezskrbne izreje; največ pa sedanjega liberalizma, ki se je tudi med kmete vrinul.

Pristavek vredništva. Ne bi li skrajni čas bil, da se poštenjaki med Poljanci začnó posvetovati, kako razuzdanosti in surovosti v okom priti? Treba pred vsem p o d u k a odrasli mladeži in tudi možem, izmed katerih se rekrutira Seidl-Brandstetterjeva garda pri volitvah. Poduk v cerkvi ne zadostuje več v sedanjem zbeganem času; ako še kaj premore, so društva, brez katerih se proti liberalizmu in razbrzdanosti ničesar ne opravi. Policija zamore le lumpe loviti in kaznovati, poštenih ljudi pa ne more vzrejati. To je delo cerkve in štarišev, ki pa morajo večkrat v dotiko priti in se lepo razgovarjati.

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Vlada je odločila, da se bodo deželni zbori zanaprej v spomladi m. aprila namesto jeseni sklicavali. To je prav, kajti imajo mnogi poslanci na jesen doma dovolj opravka, iz druge strani so pa morali dozdej dež. zbori v jeseni na vso sapo delati, da jih državni zbor ni dotekel. Nasledek tega je bil, da se je mnogo poslov od ene sesije v drugo zavlačevalo.

Minister Stremayr si je te dni skusil, kakošen sad da liberalizem pri študentih rodi. Nedavno je profesorjem na vseučiliščih na srce polagal, da naj bolj pridno svoje ure držijo in pri preskušnjah bolj natančni bodo. To je profesorjem kakor študentom v nosove kadilo. Ko je toraj vpričo ministra Stremayra te dni inštalacija novega rektorja na Dunaju bila, je rektor rahlo ministra grajal, kar je študentom povod dalo, da so — ministra zasramovali. Ko je namreč vstal ter hotel govoriti, začeli so mladeniči sikati in kričati: „Niedersetzen!“ Po končanej inštalaciji so ga zopet s sikanjem in grdim „pereat!“ (konec ga bodi) iz sobane spremili. —

Česko. Volitve v drž. zbor so za zdaj zopet končane in — vladna ustavaška stranka ima nekoliko tolažbe in veselja. Izmed 33 poslancev so namreč trije mladočehi zmagali: dva

kmečkih občinah, eden pa v mestni skupini, dr. Jul. Gregr, zoper grofa Klam-Martinića pri ožji volitvi. Ta zmaga bila je le mogoča, ker so se mladočehi z ustavaki proti Klam-Martiniću zavezali. — Veselje ustavakov, da so vsaj 3 mladočehi voljeni, pa utegne vendar le kratko biti, ker ti terdijo, da v drž. zbor ne gredó.

Tirolsko. V nedeljo 25. t. m. se je v Inšpruku velikanska cerkvena svečanost slavila. Podoba Matere Božje presv. srca je bila namreč z dragoceno krono venčana. Opravljal je sv. službo nadškof in kardinal Solnograški, kteremu je asistiralo 9 škofov in 8 prelatov. (Tudi naš mil. knezoškof bili so navzoči). S procesijo šlo je kakih 30.000 ljudi. Le deželnih strelcev ni bilo, ker liberalni župan ni dovolil, da bi bili s puškami prišli!

Na Ogerskem se je v saboto zopet začel državni zbor in predsednik je poslance lepo opominjal, da naj složni bodo, ker je strašno veliko dela.

Vnanje države. Črnagora. V Podgorici, turškem mesticu na Arbaneškem, so pred enim tjednom zopet Turki zdivjali in 20 Črnogorcev, med njimi tudi nekega arhimandrita (duhovnika) pobili. Bil je sejem in eden turškik podložnikov ubije nekega Turčjina. Naenkrat se raznese po sejmu glas, da je Črnogorec Turka ubil. Divja turška drhal plane nad uboge Črnogorce, ki so bili brez orožja, in zgodi se velika nesreča. Le malo Črnogorcev je živih odletelo in ko doma razglasijo, kar se je godilo, je bil ogenj v strehi. Hoteli so kar na Turka planiti, pa knez jih je pomiril ter obljubil ostre preiskave pri Turkih in zadostenja.

Slovensko slovstvo.

K. Ravnokar smo prebrali knjižico, ki je te dni v „narodni tiskarni“ na svitlo prišla pod naslovom: „Jožef Rozman, kn. škof. konzist. svetovalec itd. — Izgled pravega dušnega pastirja in krščanskega rodoljuba“. Spisal Ivan Skuhala, kaplan konjiški. — Knjižica popisuje življenje rajnega nadžupnika na 61 straneh deloma z njegovimi besedami, ker je blagi mož v kroniki konjiške fare z otroško priprostostjo in odkritosrčnostjo svoje življenje popisal blizo do časa, da je v Konjice prišel, in po izgledu sv. Avgušтина tudi svojih slabost ni zamolčal. Pridjana je prediga, ki so jo č. g. korar Fr. Kosar pri pogrebu imeli, in lepa pesem žalostinka, ki so jo č. g. župnik J. Virk za osmino pogreba zložili. — Bodi g. pisatelju za njegov trud srčna zahvala, prijateljem rajnega pa pri čitanji obilna tolažba! Knjižica je na prodaj pri g. pisatelju v Konjicah po 30 kr. Ker se je le 500 iztisov posnelo, naj se podviza, kdor je želi imeti.

Razne stvari.

(Domača obrtnija.) Prav veselo je, kar piše

„Laib. Ztg.“ o delovanju zvonarnice Samassove v Ljubljani. Prilicno smo — pravi — zopet vidili pri tukajšnjem c. k. zvonarju, gospodu Albr. Samassi velik zvon, 46 centov težek, ki je z drugimi 3 zvonovi namenjen za farno cerkev v Idriji. Delo je zopet izvrstno. Kakor dalje čujemo, so odposlani bili pred nekaj dnevi trije soglasno ubrani zvonovi v Dijakovar na Slavonsko, ki bodo kinč novi, od škofa Strossmayerja postavljeni velikanski stolnici. — Te dni odpotoval je g. Samassa v Vadoviče na Gališkem blizo Krakove, kamor je bil poklican, da se za nove zvonove pogodi. — V tem se pač vidi sijajno priznanje naše domače, slavno znane firme, da se ji iz tako dalehnih krajev naročila pošiljajo, ko je vendar družih zvonarnic bližje.

(Služba gimn. ravnatelja v Celju) se je zaradi nekega „formalnega“ pregreška vnovič razpisala. V zraku šumi glas, da ni misliti na to, ka bi pošten Slovenec, naj si je še tako izvrsten, to službo dobil. — Tako poročevalec. Mi pa dostavljamo, da to — nič novega v Celju ni.

(Tu ga imate — mladega čuka!) V dopisu z Ljutomera se neki mladič v „Narodu“ huduje nad tem, da se podučiteljske službe samo v „Gr. Ztg.“ in — „mariborskem G.“ razpisujejo, ko vendar — veli mladič — za podučiteljska mesta na Štajerskem le samo kranjski, koroški in goriški učitelji (!) prositi zamorejo. Tej bahariji pristavlja mladič opazko, da bi glavar moral poslati razpise takim listom, ki se po vsem Slovenskem beró. — Vprašamo tega čuka: Ali ni tudi štajerskim podučiteljem dovolj, ako se jim ponuja po 560 in 440 gld. s zboljškom 50 gld. na leto, da se bahajo, češ, za to plačilo zamorejo le kranjski, koroški in goriški učitelji prositi! — Pazite, da se vam prevzetnežem krušnik bolj visoko ne privzdigne! Vprašamo mladega čuka drugič: Ktere slov. novine berejo učitelji vseh omenjenih dežel? „Slov. Učitelja“ gotovo ne, ker se je nedavno sam pritoževal, da ga niti v celjskem okraju ne marajo. „Narod“ se tudi bahati ne more, da ga obilno povsod čitajo, sicer bi ne imel 15.000 gld. dolga. Če pa „liberalni“ učitelji in podučitelji „Gospodarja“ malo beró, kakor pravi mladič z Ljutomera, ni temu „Gosp.“ kriv, ampak pokvarjeni okus tacih šupeljakov, kakor je ljutomerski čuk; g. okr. glavar pa tudi za to ne more, da najde v uradnih izkazih pri „Gospodarju“ primeroma največ naročnikov! Nič vam zavid ne pomaga.

(Samoumor.) Dne 23. t. m. se je pri Hitenbrenerju v kamški srenji vincar J. Lešnik s svilnatim robcem na nekem drevesu obesil. Vzrok ni znan in po najnovejših zaukazih tudi zdravniške preiskave ni bilo. Župan g. Seidl je kar gospodu župniku ukazal, da se mora po navadi pokopati. Ker pa ni uzrok samomora znan, se tudi na v d n i cerkveni obredi nise vršili, kar je Seidlna grozno razkačilo. Prav za prav bi se pa le nad

seboj jeziti moral, ker še zdaj mrtvašnice na pokopališču ni ter je moral mrtvee celo noč pod milim nebom ležati! To je stvar, ki spada v področje skladnega (konkurenčnega) odbora, kteremu je glava g. Konrad. Za to se toraj Seidl naj briga, če je res tolik prijatelj človeštva!

(*Nova ptujška bolnišnica*) se je 26. t. m. odprla in bila predvečer dobrodelna predstava v mestnem gledališču.

„Mbg. Ztg.“
(*Novi kolek alj štampelj.*) Vsi dosedanji kolki zgubijo 31. jan. prihodnjega leta svojo veljavo. Ob novem letu se že izdajo novi kolki vseh vrst, ostane le — stari, nesrečni kolek pri novinah.

(*Za družbo duhovnikov*) so nadalje vplačali č. gg.: Jaklič 11 gld., Skuhala Ivan 11 gld., Gajšek Karol 50 gld., Stvarnik 100 gld., Vrečko Mat. 50 gld.

(*Letošnjih prvoletnikov v mariborski bogoslovnic*) je v vsem 12, ker so k prejšnjim deveterim pozneje še trije se pridružili.

Poslano.

Javna zahvala.

V tekočem letu smo svoja imetja na Kranjskem pri „prvi občni zavarovalni banki Sloveniji v Ljubljani“ zavarovali. Slučajno je zadela zavarovane reči v mesecu juliju požarna škoda.

Omenjena banka je brž, ko se ji je naznanila škoda, stvar točno preiskala, ter nam dotično odškodnino v popolno našo zadovoljnost pošteno izplačala. To nam daje povod, da banko „Slovenijo“ vsem posestnikom izkreno priporočamo. **Franjo Seršen** v Kapli vasi, **Jurij Palčar** v Ledeči vasi, **Anton Zagorc** v Strauji.

Kljuba jasnim in nepobitnim dokazom v št. 23. „Gosp.“ se doslej v zadevi **Slomšekovega spominka** ničesar ni storilo.

Tržna cena pretekli teden	V Mari- boru		V Ptuj		V Celju		V Varaž- dinu	
	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.
Pšenice vagan	4	80	4	50	5	—	4	40
Rži	3	60	3	50	4	—	3	—
Ječmena	3	60	3	—	2	80	2	70
Ovsa	2	80	2	—	2	30	1	90
Turšice (koruze) vagan .	3	70	3	—	3	50	2	60
Ajde	3	40	2	20	3	20	1	90
Prosa	3	80	3	—	3	20	—	—
Krompirja	2	—	1	60	2	—	1	50
Sena cent .	1	80	2	—	1	20	1	50
Slame (v šopkih)	1	40	1	45	—	80	—	—
„ za steljo	—	80	—	80	—	40	—	—
Govedine funt	—	28	—	28	—	28	—	22
Telotine	—	32	—	30	—	30	—	24
Svinjetine	—	34	—	30	—	46	—	34
Slanine	—	43	—	40	—	48	—	28

Loterijske številke:

V Trstu 24. oktobra 1874: 57 15 53 40 13.
Prihodnje srečkanje: 7. novembra.

Vinska dražba.

V ponedeljek, 2. nov., t. j. na dušno, predpoldne ob 10. uri se bo **100 veder** letošnjega, jako sladkega, med 10. in 23. vinotokom nabrane vinskega mošta s posodo vred v frajhamskih cerkvenih kletih po dražbi proti gotovemu plačilu oddalo.

Cerkveno predstojništvo pri sv. Ani v Frajhamu.

Javna dražba cerkvenega vina.

V sredo 4. novembra t. l. bode predpoldne v ljutomerski župnijski kleti na dražbi proti gotovi plači z novo posodo vred prodano nad

40 štartinov

jako dobrega „ljutomerskega“ cerkvenega in župnijskega letošnjega vina, ki je ravno kar iz najboljših goric tukajšnjega in ormuškega okraja spravljeno.

Ljutomer 26. oktobra 1874.

Fr. Ozmec, provizor.

Vinska dražba.

V cerkveni kleti v Štrihovcu, pol ure od železniške postaje Egidi-Tunnel, bodo dne 5. novem. 1874 ob 10. uri, 3 polovnjaki letošnjega vina po dražbi prodani.

Cerkv. predstojništvo pri sv. Iln na Goričkem.

Vinska prodaja.

Na Martinovo, 11. novembra ob pol 10. uri se bo v cerkveni kleti v Kamci 5 polovnjakov cerkvenega vina po dražbi prodajalo.

Kamca pri Mariboru 28. okt. 1874.

Cerkveno predstojništvo.

Učiteljske službe.

Za definitivno podeljenje se razpisujejo do **30. okt. t. l.:**

1. tri podučiteljske službe, ena izmed teh za podučiteljico, s plačo 560 gld. izpraznjene na ljutomerski ljudski šoli. En podučitelj, ki bi v godbi podučeval, dobi zboljšek od 50 gld.

2. podučiteljska služba pri sv. Križu in v Malinedelji s plačo 440 gld., prostim stanovanjem in zboljškom 50 gld. Prosilci nemškega in slovenskega jezika v besedi in pisanju popolnoma zmožni naj pošljejo svoje prošnje s spričevalom učilne zmožnosti podprte po službenem potu dotičnim krajnim šolskim svetom.

Okrajni šolski svet v Ljutomeru

13. okt. 1874.

Predsednik:

Premmerstein.